

СУЧАСНИЙ СТАН ТА УМОВИ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

С.В. Базюк,
студент

А.Г. Оленець

*Буковинська державна фінансова
академія*

Досліджено проблеми та перспективи розвитку інноваційної активності промислових підприємств в Україні. Розглянуто основні напрями розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні.

Ключові слова: *інноваційна діяльність, промислові підприємства, пільги, оновлення виробництва.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку країни значна увага повинна приділятися підвищенню інноваційної активності, яка відкриває реальні можливості залучення у наукову сферу приватного та венчурного капіталу, організації мережі малих, середніх та реорганізації крупних підприємств, здатних мобільно опанувати наукоємні технології, упроваджувати їх у виробництво. Рівень інноваційної активності промислових підприємств є показником стабільності та конкурентоспроможності економіки країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню шляхів і проблем інноваційного розвитку економіки присвячені наукові праці багатьох українських вчених, таких як О. Амоша, А. Гальчинський, В. Геєць, О. Лапко, О. Кондратошов, М. Пашута, Л. Федулова та інших.

Проте значна кількість питань обґрунтування стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств і досі залишається невисвітленою і потребує теоретичного, методичного та практичного вирішення.

Метою статті є дослідження сучасного стану інноваційної діяльності у промисловості та визначення напрямів ак-

тивізації інноваційної діяльності на сучасному етапі розвитку економіки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як свідчить досвід економічно розвинених країн, стійке та збалансоване економічне зростання в країні базується насамперед на впровадженні технологічних інновацій в промисловості, оскільки рівень інноваційної активності промислових підприємств є показником стабільності та конкурентоспроможності економіки країни. В Україні ж із кожним роком скорочується кількість інноваційно активних підприємств. Так, якщо у 1997 р. питома вага підприємств, що здійснювали інновації, у загальній кількості промислових підприємств складала 17%, 1998 р. – 18,7%, 1999 р. – 18,1%, 2000 р. – 18,0%, 2001 р. – 16,5%, 2002 р. – 18,0%, 2003р. – 16,3%, 2004 р. – 15,1%, 2005 р. – 12,3%, 2006 р. – 11%, за 9 місяців 2007 р. – 9,9%. Тобто, фактично за 10 років питома вага інноваційної діяльності промислових підприємств зменшилася на 7%.

Для порівняння відмітимо, що серед країн Європейського Союзу мінімальні показники інноваційної активності мають Португалія – 26% та Греція – 29%, тобто більш ніж у 1,5 раза вищі, ніж в Україні. А у

порівнянні з країнами – лідерами у цій галузі, такими як Нідерланди (62%), Австрія (67%), Німеччина (69%), Данія (71%) та Ірландія (74%), розрив становить у 3-4 рази [4].

Різке падіння інноваційної активності зумовлено не тільки поглибленням економічної кризи, а й недосконалістю нормативно-законодавчої бази щодо охорони інтелектуальної власності та несприятливими соціально-економічними умовами перехідної економіки.

Стан інноваційної діяльності в Україні більшістю науковців визначається як кризовий і такий, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у промислово розвинених країнах та потребам інноваційного розвитку. Стабільне скорочення реальних обсягів фінансування науково-технічного комплексу та відсутність дієвої державної науково-технічної стратегії не дають підстав для висновку про наявність реального підґрунтя для переходу до інноваційної моделі розвитку.

Інноваційну діяльність вітчизняних підприємств стримують такі фактори, як відсутність фінансування, високі кредитні ставки, недосконалість законодавства, високий економічний ризик, відсутність попиту на продукцію, недостатність інформації про ринки збуту тощо.

Очевидним є розвиток тенденції посилення диференціації між підприємствами щодо здійснення інноваційної політики. Слід зазначити, що сприйнятливість до інновацій значно варіювала за видами економічної діяльності. Так, наприклад, 2005 р. із загальної кількості 1496 підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, 1215 підприємств (або 81,2%) становили підприємства п'яти видів економічної діяльності. Зокрема, 449 підприємств машинобудування (або 30,0%); 432 підприємства харчової промисловості та перероблення сільськогосподарських продуктів (або 28,9%); 119 пі-

дприємств хімічної та нафтохімічної промисловості (або 8%); 116 підприємств легкої промисловості (або 7,8%); 99 підприємств металургії та обробки металів (або 6,6%) [4].

Аналізуючи дані за 2005 та 2006 рр. за видами економічної діяльності, відслідковується, що питома вага підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, має незначні коливання.

У 2007р. інноваційну продукцію реалізовувало 981 підприємство. Майже на кожному одинадцятому підприємстві частка інноваційної продукції в обсязі промислової становила понад 70%, на кожному п'ятнадцятому – 50-70%, на кожному сьомому – 25-50%, майже на кожному п'ятому – 10-25%, на кожному другому – до 10%.

Найбільша частка інноваційної продукції у 2007 році в загальному обсязі реалізованої промислової продукції галузі припадає на підприємства машинобудування (18,1%, або 9,1 млрд. грн.), хімічної і нафтохімічної промисловості (11,2%, або 2,8 млрд. грн.), целюлозно-паперової промисловості, видавничої справи (10,5%, або 0,8 млрд. грн.), з видобування неенергетичних матеріалів (9,5%, або 1,6 млрд. грн.), з виробництва гумових та пластмасових виробів (9,2%, або 0,6 млрд. грн.), з видобування енергетичних матеріалів (9,1%, або 1,6 млрд. грн.). В їх числі підприємства Сумської області (20,4%, або 1,2 млрд. грн.), м. Києва (16,0%, або 3,0 млрд. грн.), Автономної Республіки Крим (14,5%, або 0,9 млрд. грн.), Харківської (10,4%, або 1,9 млрд. грн.), Запорізької (9,7%, або 3,2 млрд. грн.) та Миколаївської (9,2%, або 0,7 млрд. грн.) областей [4].

Головною перешкодою на шляху інноваційного розвитку економіки як України, так і багатьох інших країн, що здійснюють економічні реформи, є нестача власних коштів у підприємств, проблеми з позиковими і залученими ресурсами. Для багатьох

вітчизняних підприємств джерелом розвитку та впровадження інновацій служать власні кошти, оскільки взяти довгострокові й дешеві кредити непросто і практично неможливо. Але цих коштів, як правило, бракує, від чого страждає якість інноваційного процесу [2].

З огляду на те, що інноваційна ідея з самого початку націлена на комерційний результат, а доведення її до робочої стадії вимагає солідних вкладень капіталу і пов'язане зі значними ризиками, має використовуватись широкий набір прямих і непрямих методів державної підтримки інноваційної активності підприємств і бізнесу відповідно до світової практики [3].

Найважливішою економічною умовою інноваційного відтворення є стимулююча система оподаткування, орієнтована на створення сприятливого економічного клімату підприємствам на основі зниження податкового тягаря з метою підвищення швидкості відновлення їхніх основних засобів, зростання витрат на науково-дослідні і дослідно-конструкторські розробки (НДДКР), упровадження у виробництво

продуктових інновацій. Регулювання діяльності інноваційних підприємств із використанням податкових інструментів покликано забезпечити узгодження інтересів і можливостей держави з координованого використання в інноваційній сфері державних засобів і засобів приватних інвесторів.

Отже, завданнями активізації інноваційної діяльності у промисловості на сучасному етапі розвитку економіки України можна вважати такі:

- розробка і запровадження механізму надання пільг промисловим підприємствам, що впроваджують і реалізують інноваційну продукцію;

- поширення практики надання інноваційним підприємствам середньострокових кредитів зі знижкою кредитної ставки.

Висновки. Реалізація запропонованих напрямів активізації інноваційної діяльності в Україні дасть змогу значно підвищити її рівень на промислових підприємствах, стабілізувати процес оновлення виробництва, ефективно використовувати внутрішні і залучені зовнішні інвестиції в інноваційну діяльність.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 р. № 4-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – С. 226.
2. Амоша О. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення // Економіст. – 2007. – № 6. – С. 28-32;
3. Денисюк В. Інноваційна активність національної економіки: вдосконалення методології, показники промислових підприємств, державна підтримка // Економіст. – 2007. – №8. – С. 45-49.
4. Офіційний сайт Держкомстату України: <http://www.ukrstat.gov.ua/>